

00:00:00 Jaakkojuhani

Varmaan on myöskin taustalla, että tämmönen eurosenttrinen Kleopatra, että sehän on totta, että Kleopatra on esitetty eurooppalaisten tämmöisenä... Tietysti kun eurooppalaiset on nähneet itsenä uusina kreikkalaisina ja roomalaisina ja myöskin sitten Kleopatra on esitetty erittäin vaaleaihoisena näissä esimerkiksi uuden alun maalauksissa. Että siellä saattaa hovin jäsenet olla tämmöisiä pienikasvuisia, tummaihoisia ja kuningatar itse on hyvin valkoiseksi meikattu, ja näissä Hollywoodin elokuvissakin aika silmiinpistävän vaaleaihoinen.

00:00:42 Tuomo

Tervetuloa hyvät kuulijat Suomen Rooman-instituutin Parlatorio -podcastin pariin. Mun nimeni on Tuomo Nuorluoto, olen instituutin tutkijalehtori ja tämän podcastin juontaja. Tässä jaksossa mun kanssa keskustelemassa on Tampereen yliopiston dosentti, antiikintutkija Jaakkojuhani Peltonen. Tervetuloa Parlatorioon.

00:00:59 Jaakkojuhani

Kiitoksia, mukava päästä vieraaksi.

00:01:01 Tuomo

Joo, ja sä oot itse asiassa toista kertaa jo Parlatoriossa. Sä oot ollut jollain edellisellä kaudella mun edeltäjän Elina Pyyn kanssa keskustelemassa muistaakseni antiikin maskuliinisuudesta ja tällaisista teemoista.

00:01:14 Jaakkojuhani

Kyllä.

00:01:16 Tuomo

Voi olla, että tässäkin tänäänkin sivutaan tätä teemaa, mutta oikeastaan syy siihen, että sä nyt oot täällä osittain liittyy tähän sun tuoreeseen Kleopatra-kirjaan. Sä oot suomeksi kirjoittanut tällaisen Kleopatra-kirjan, tämä on tietysti kiehtova hahmo, josta mielellään kuullaan lisää. Sä oot myös Aleksanteri Suuresta kirjoittanut tämmöisen suomenkielisen monografian, jossa sitten käyt läpi tätä Aleksanteri-myyttiä ja Aleksanteria tämmöisenä miehen mallina niin sanotusti. Voidaan ehkä vähän näitä vertailla tässä ja katsotaan sitten, mihin keskustelu tästä menee. Mutta ennen kuin mennään mihinkään sen kummempiin, vaikka sekä Kleopatra että Aleksanteri Suuri ovat hahmoja, jotka eivät sinänsä esittelyjä varmasti kaipaa, nämä ovat nimiä, jotka varmasti kaikki ovat joskus kuulleet ja sanovat jotain kenelle tahansa. Mutta ehkä kuitenkin hyvä vähän silleen taustoittaa vähän tätä historiallista kontekstia, että missä me liikutaan ja minä aikana ja kenestä on kyse. Jos sä voit vähän tätä avata, kuka oli Kleopatra ja minkälaisessa ajallisessa kontekstissa hän vaikutti?

00:02:26 Jaakkojuhani

Kleopatra, hän oli Egyptin hallitsija. Hän kuului Ptolemaiosten hallitsijasukuun ja hän on

viimeinen Ptolemaios, joka Egyptissä hallitsi. Ja nää elinajat, hallitusvuodet... noin syntynyt 69 eaa. ja kuollut 30 eaa. tää Kleopatra ja on sitten tässä Ptolemaioksessa muitakin ja tää on se seitsemäs Kleopatra, mutta se joka me parhaiten tunnetaan, ja jonka muisto on elänyt nää vuosisadat ja muutamat vuosituhattakin aika vahvana.

00:03:05 Tuomo

Joo, ja mainitsinkin tossa Ptolemaiokset, tietysti tästä päästään tietyllä tavalla tuomaan Aleksanterin Suureen myös, koska siis Aleksanterin Suuren nyt kaikki tietää, oli tämä kreikkalais-makedonialaisdynastian suuri valloittaja ja kuningas, joka valloitti sitten ison osan maailmaa, Persian valtakunnan, Egyptin, osia nykyisistä Afganistanista, Uzbekistanista, meni aina Indusioille saakka Intiassa. Kuoli myös nuorena. Hänen kuolemansa jälkeenhän tämä valtakunta pirstaloitui. Nämä eri alueet menivät näiden eri Aleksanterin seuraajien haltuun. Tällainen herra kuin Ptolemaios sitten otti nimenomaan Egyptin. Tietysti hän oli Kleopatran esi-isä.

00:03:45 Jaakkojuhani

Kyllä vaan, että se Ptolemaios heitä Aleksanteria ja Kleopatraa yhdistää, kuten sanoit. Ptolemaios myös kirjoitti vanhana miehenä Aleksanterin sotaretkestä kertovan teoksenkin, mutta tämä teos ei ole itsessään säilynyt, vaan siitä on tämmöisiä fragmentteja varsinkin Arrianus-nimiseltä roomalaiselta historioitsijalta, joka kirjoitti sitten Aleksanterin Suuren sotaretkestä. Arrianus sitten mainitsee aina välillä, koska hän perusti teoksensa tähän Ptolemaiokseen, tähän Ptolemaioksen teokseen, mutta siis yhtä kaikki Ptolemaios sen valtansa Egyptissä tietysti perusti siihen, että hän oli ollut Aleksanterin kenraali. Tämä oli hänen perustamansa dynastian pohja ja sitten taas Kleopatra, vaikkakin sitten hän on elänyt siitä sitten semmoinen miltei 300-250 vuotta myöhemmin, niin hän sitten tietysti on voinut kokea enemmän tai vähemmän Aleksanteri Suuren ja Ptolemaioksen, niinkun heidän jalajälissään hallinnut. Myöskin tämä makedonialais-kreikkalainen etninen tausta tulee sieltä. Sekä Aleksanteri ja Ptolemaios ja myöskin Kleopatra.

00:04:59 Tuomo

Niin, aivan. Eli tämä dynastia oli kulttuurisesti tavallaan kreikkalaisia, mutta omaksui tietyllä tavalla egyptiläisen faaraon tämmöisen identiteetin.

00:05:08 Jaakkojuhani

Kyllä vaan, että se muinainen Makedonia oli siellä nykyisessä Pohjois-Kreikassa. Argeadit oli tämä kuningassuku, johon Aleksanteri Suurikin kuului, joka siellä sitten hallitsi. Tosin sitten tämä hallitsijasuku loppuu siellä sitten tähän Aleksanterin velipoika Arrhidaios ja sitten myöskin hänen poikansa Aleksanteri neljäs, joka sitten, siis Aleksanterin Suuren eli Aleksanteri kolmannen järjestysluvultaan näitä Argeadeja eli hallitsijoita.

00:05:39 Tuomo

Okei. Tuossa mainitsit tosiaan, että näitä Kleopatroja on ollut useita. Tää kuuluisa Kleopatra on seitsemäs järjestysnumeroltaan. Mutta miksi just tämä Kleopatra on jotenkin sellainen

ikoninen? Mikä siinä on niin kiehtovaa, että kaikki tietää tämän tyypin?

00:05:57 Jaakkojuhani

Yksi on se, että tämä on viimeinen Ptolemaios, joka hallitsee Egyptiä. Tuossa kirjassakin otsikkoon päätyi "viimeisen Faaraon myytti".

00:06:08 Tuomo

Tämän kirjan nimi on tosiaan Kleopatra - viimeisen faaraon myytti, Gaudeamuksen julkaisema.

00:06:12 Jaakkojuhani

Mutta sitten se, miksi Kleopatra on niin kuuluisa, niin siinä on se, että samaan aikaan, kun Kleopatra eli ja hengitti, niin myöskin Roomassa elettiin tällaisia aika melskeisiä aikoja, jotka tulisi jäämään historiaan. Elettiin tasavallan loppua ja siinä oli tämmöinen sisällissotien sarja.

00:06:35 Tuomo

Joo, Kleopatraan linkittyy sitten nää Julius Caesar ja myöhemmin Marcus Antonius.

00:06:40 Jaakkojuhani

Kyllä, eli Kleopatra liittoutui ensin Julius Caesarin tai Caesar liittoutui Kleopatran kanssa, ja myöhemmin sitten kun Caesar surmattiin, niin siinä tietysti Kleopatra menetti tukijansa, mutta sitten hän löysi uuden liittolaisen ja myöskin rakastajan ja rakastetun Marcus Antoniuksen, joka taas oli Julius Caesarin sotapäällikkö.

00:07:02 Tuomo

Joo.

00:07:03 Jaakkojuhani

Ja sitten taas tämä liittouma sitten johti sisällissotaan tai Markus Antonius ja sitten taas Caesarin ottopoika Octavianus käyvät sitten sisällissodan ja Kleopatra olin Antoniuksen puolella ja he hävisivät sitten. Kleopatran tähän tarinaan tietysti kuuluu tämä traaginen, ei voittajahistoria, vaan häviäjän historia. Mutta se, että romalaisesta näkökulmasta Kleopatra kuitenkin edustaa vihollista, nimenomaan varsinkin kun Octavianus saattui vielä voittamaan sen sisällissodan ja hän saattoi määritellä sitten tai se määritteli se voitto sitä, että miten Kleopatrasta kirjoitettaisiin myöhemmin – niin kuin Octaviuksen hallituskaudella ja sitten myöhemminkin. Meillä ei ole hirveästi säilynyt sitä Ptolemaiosten tuottamaa varsinkaan kirjallista lähdeaineistoa, että miten sitten Aleksandriassa tai Egyptissä Kleopatraa nähtiin. On jonkin verran tällaista visuaalista aineistoa. Esimerkiksi Denderassa temppeli jossa Kleopatra on kuvattuna yhdessä hänen poikansa Caesarionin kanssa.

00:08:11 Tuomo

Joka mahdollisesti oli Julius Caesarin poika.

00:08:12 Jaakkojuhani

Kyllä, kyllä. Siellä on kuvattuna faaraot ja uhraamassa Egyptiläisille jumalille ja jumalattarille, että tällaista aineistoa meillä on. Me ollaan tietyllä tavalla sekä Aleksanterin ja Kleopatrakin tapauksessa, niin mehän ollaan niin kuin sidottu siihen, että mitä se antiikin lähdeaineisto on. Eli toisin sanoen just, että jos miettii vaikka Aleksanterista, että miten Aleksanterista kirjoitettiin antiikissa, niin tottakai se on luonut sitten sen pohjan, miten sitten keskiajalla tai uuden ajan alussa häntä on kuvattu. Ne tarinat on siellä. Sama asia Kleopatrasta. Kleopatrasta on kirjoitettu tietynlaiseen sävyyn, se on viholliskuva ja välillä se on hyvinkin kriittinen erilaisista syistä. Tämä on enemmän tai vähemmän vaikuttanut siihen, miten Kleopatraa muistellaan keski- ja uudella ajalla, koska se traditio syntyy antiikissa. Nää on tällaisia suurmiehiä ja suurnaisia, siis antikin kuuluisia hahmoja. He on todellakin kiinnostanut jo silloin ja heitä on kuvattu, niin kuin Aleksanteriakin, häntä jo heti siinä elinaikana tai no hänen kuolemansa jälkeen jo kirjoitettiin useita eri teoksia ja osa oli kirjoittanut niitä tyyppejä, jotka olisivat sotaretkellä olleet. Voidaan puhua tällaisesta ihan kokonaisesta genrestä, joka sitten jo syntyy, Aleksanterin ympärillä pyörinyt tällainen elämäkertasotaretken kuvaus.

00:09:36 Tuomo

Aleksanteri tietysti on jossain määrin ehkä ollut tällainen, osunut aika hyvin yhteen tällaisen tietyn antiikin maskuliinisen ihanteen kanssa, että se on ollut tällainen sotilas ja johtaja ja jotenkin miehekäs äijä.

00:09:51 Jaakkojuhani

Kyllä, kyllä. Siis Aleksanteriin kohdistuu semmoinen aika silmitönkin ihailu. Nimenomaan kaikki tällaiset valtionmiehet ja sotapäälliköt ovat nähneet hänessä esikuvan, jotain jäljiteltävää, koska hän valloittaa koko maailman, asutun maailman, menee maan ääriin sotajoukkoinensa. Tässä on samaan aikaan haluttu nähdä tällaisen seikkailukertomuksena tai löytöretkenä koko tätä sotaretkeä ja tietyllä tavalla tällainen fantastinen, fiktiivinen Aleksanteri syntyy siinä melkein heti. Samaan aikaan on myös tämäkin traditio, mikä Aleksanteriin liittyy, on sivistyneen filosofi-kuninkaan traditio, koska hän oli kuitenkin Aristoteleen oppilas. Se tuo omanlaisen twistin tähän. Varsinkin Plutarkhos, joka on näitä olemassa olevia lähteitä, korostaa hirveän paljon tätä puolta, että Aleksanteri on sivistynyt filosofi-kuningas, ja hyvin erilainen. Sitten taas antiikissa oli niitä, jotka näkevät myös tällaisena tyrannimaisenakin, barbaarisena valloittaja-kuninkaana, jolla ei ole itsekontrollia. Varsinkin filosofit, tuollaiset filosofit kuten Seneca, kritisoi, ottaa näitä anekdootteja Aleksanterin elämästä osoittaakseen sen, miksi myöskin hallitsijoiden tulisi olla sivistyneitä. Tämä on vastakkainen traditio.

00:11:13 Tuomo

Joo, mutta ehkä tällainen tietyn ristiriitaisuus myös ruokkii sitä kiehtovuutta.

00:11:17 Jaakkojuhani

Nimenomaan ja nuorena kuoleminen on aina se perinteinen.

00:11:21 Tuomo

Joo, ja siinä, missä Aleksanteri on tietty miehen malli voisi sanoa, niin taas Kleopatra on kiinnostava tällainen... tai siinä yhdistyy tiettyjä antiikin naiseuteen liitettyjä juttuja ja toisaalta myös – Tai siis Kleopatrakin on tietyllä tavalla ristiriitainen. Eri aikoina toisaalta Kleopatra on nähty tällaisena emansipoituneena, vahvana naisena, joka hallitsee Egyptiä, on sivistynyt, kielitaitoinen, sukkuloi siellä poliittisessa paineessa. Ja sitten toisaalta, niin kuin sanoit, että heti nämä roomalaiset lähteet Kleopatran kuoleman jälkeen on aika vihamielisiä, ja siinä sitten taas ehkä korostuu tällainen vierasmaalainen, dekadentti nainen, melkein jokinlainen noita, joka on turmeillut tämän ennen kunniallisen roomalaisen Markus Antoniuksen ja tehnyt siitä hänen jonkinlaisen kätyrin melkeinpä.

00:12:17 Jaakkojuhani

Nimenomaan joo. Tämä on nimenomaan se, että Kleopatraan liitetään hyvin voimakas viholliskuva. Hänen kuvaansa liitetään myös ennakkoluulot, jota romalaisilla oli ylipäättään sitä ajatusta kohtaan, että naisella olisi valtiossa tai valtakunnassa ylinvalta. Niin kuin muistetaan niin romalaiset virkamiehet oli miehiä, keisarit oli miehiä, vaikka yläluokkaiset naiset saattoi tietenkin taustalla vaikuttaa, mutta se on yksi syy. Sitten tämä vierasmaalaisuus, että myöskin vihamielinen roomalainen kirjallisuus suhteessa Kleopatraan, siihen myöskin liittyy näitä ei-roomalaisiin kansoihin liitettyjä stereotypioita, mitä nyt egyptiläiset ovat. Tämä on kiinnostavaa, että sitä ei korosteta useinkaan tätä Kleopatran kreikkalaista taustaa vaan nimenomaan kutsutaan joskus egyptiläiseksi naiseksi. Ihan pelkästään ilman, että käytetään erisnimeä.

00:13:09 Tuomo

Joo. Siellähän on tällaisiakin termejä, kuten meretrix, prostituoitu ja kaikkea tällaista.

00:13:15 Jaakkojuhani

Kurtisaani kuningatar.

00:13:16 Tuomo

Kurtisaani kuningatar, joo. Voin kuvitella, että roomalaisille tällaisille yläluokille et ne ovat todellakin vierastaneet tällaista ajatusta, että tuolla on tällainen joku... todellakin nainen hallitsee tätä suurvaltaa tuolla.

00:13:30 Jaakkojuhani

Ehdottomasti ja se tarina on se nimenomaan, että Kleopatra on vietteljiä, että hän saa Markus Antoniuksen toimimaan järjettömästi. Antonius nousee isänmaataan patriaa vastaan ja se pistetään ikään kuin Kleopatran syyksi, naisen syyksi tässä. Toisaalta tietysti kyse on se, että Antonius kuvataan tällaiseksi epämiehekkäänä, joka ei pysty asettamaan Rooman etua itsensä edelle.

00:13:56 Tuomo

Joo. Aivan, että se on epämiehekkästä antaa olla ikään kuin naisen vietävissä. Kyllä, joo. Niin, ja tosiaan tämä Octavianuksen, sittemmin keisari Augustuksena tunnettu hahmo, niin hänen tässä propagandassaanhan sitten tosiaan esitettiin vähän, että tämä sisällissotien voitto lopulta, joka siellä Actiumin meritaistelussa sitten saavutettiin 31 eaa. niin että se oli tavallaan ennen kaikkea voitto tämmöistä vierasmaalaista vihollista vastaan, eikä niinkään Markus Antoniusta, joka sitten taas oli kuitenkin roomalainen. Se oli jotenkin parempi esittää asia näin. Tässä taisteltiin näitä vierasmaallisia vastaan eikä toisia roomalaisia.

00:14:39 Jaakkojuhani

Juurikin näin.

00:14:46 Tuomo

Tämäkin on kiinnostavaa, koska puhutaan, että miten Kleopatran kuoleman jälkeen hänet on esitetty Roomassa. Ennen hänen kuolemaa ja ennen esimerkiksi Caesarin kuolemaa, hän kuitenkin esimerkiksi vieraili Roomassa. Se tulee myös lähelle omaa sydäntä, koska itse siellä Gianicolo kukkulalla oon töissä Roomassa, Villa Lantessa. Kleopatran nimenomaan Roomassa ollessaan asui siinä Trasteveren alueella, ihan vieressä Caesarin jossain huvilassa, eikö näin ollut?

00:15:13 Jaakkojuhani

Kyllä vaan, että kun hänellähan oli näitä velipoikia, niin se Ptolemaios 13. oli itse asiassa se, joka uhkasi Kleopatran valtaa, mutta sitten Caesarin avulla sitten tämä Ptolemaios 13, hänestä hankkiuduttiin eroon ja sitten Kleopatra saattoi Caesarin avulla hallita sitten siellä Egyptissä, no hänellä oli vielä pikkuveli, Ptolemaios 14. Mutta mitä ilmeisimmin ja todennäköisesti nimenomaan Ptolemaioksen kanssa hän vierailee Roomassa. Siitä on erilaisia tulkintoja, kuinka monta kertaa Roomassa Kleopatra vieraili lainausmerkeissä valtion vierailujaan. Tässä on lähteet vähän niin kuin... Niitä ei ole kauhean paljon myönnettäköön. Esimerkiksi Kassios Dion kirjoittaa tästä vierailusta eniten. Hän on tietysti muutama sata vuotta myöhemmin kirjoittanut, mutta hän kuvaa sitä, että Caesar sai siitä vähän huonoa mainetta yläluokkaisissa piireissä. Hän oli jotenkin liian... liian suopea tai tämä näyttäytyi liian läheisissä suhteissa tämmöisen vierasmaalaisen naishallitsijan kanssa.

00:16:20 Tuomo

Eikö tuosta ihan siis se Cicerohan mainitsee jossain kirjassa aika vihamieliseen sävyyn.

00:16:23 Jaakkojuhani

No Cicero mainitsee joo lyhyitä ja vähän semmoisia niin kuin että mainitsee kuningattarena, että hän vihaa kuningatarta, mutta sanotaan, että Ciceron kirjeessäkään hän ei käytä nimeä.

00:16:35 Tuomo

Puhuu vain kuningattaresta.

00:16:36 Jaakkojuhani

Niin, mutta ne ovat sellaisia aikalaisviitteitä siihen. Jotkut tutkijat ovat kyseenalaistaneet jopa sen kokonaan, että kuka muu se olisi voinut olla, myöskin tämä Regina kuningatar, josta Cicero puhuu. Todennäköisintä on se, että kyllä se on ihan tähän Kleopatraan tää yleisimmin ajateltu tulkinta.

00:16:56 Tuomo

Ja sitten tätä skandaalinkäyrä sitten tietysti varmaan lisäsi sekin että Caesarhan muistaakseni pystytti jopa veistoksen Kleopatralla sinne uudelle foorumilleen.

00:17:03 Jaakkojuhani

Jep, ja se on ollut kyllä aika kova juttu, että vierasmaalaisesta naisesta tällöinen patsas, jossa on ollut sitten tällöisen afroditeena Venuksena kuvattu Kleopatra.

00:17:15 Tuomo

Tiedätkö muuten, mitä sille tapahtui sen jälkeen, kun Octavianus voitti?

00:17:20 Jaakkojuhani

Plinius vanhemman mukaan, eikös sieltä helmet jotenkin katkaistiin? Muistan, että Plinius vanhempi sen sanoo, ja kertoo tästä mitä sille tapahtui. Tämähän on sitten, että myöhemmissä tulkinnoissa kun ollaan löydetty, esimerkiksi Capitolinissakin on tällöinen naisfiguurin patsas, joka on ajateltu olevan Venus, mutta sitten on myöskin vahvoja tulkintoja sen puolesta, että nimenomaan se esittäisi Kleopatraa. Ja se voisi olla joku kopio esimerkiksi tästä alkuperästä, vaikka ei tietenkään alkuperäinen Kleopatraa esittävä veistos.

00:17:53 Tuomo

Joo.

00:17:56 Jaakkojuhani

Mutta Pliniukselta löytyy kyllä semmoinen lyhyt anekdootti tähän.

00:18:00 Tuomo

Joo, toi on ihan kiinnostavaa. Sitten toisaalta kun miettii just tätä, että okei tulee se Kleopatran vihamielisyys sitten Augustuksen propagandassa, mutta semmoista egyptivihamielisyyttä ei sit toisaalta, että sittenhän toisaalta kun Egyptistä tulee sit osa Roomaa Kleopatran kuoleman jälkeen. Se liitetään ikään kuin provinsiksi sinne, tai keisarin henkilökohtaiseksi tällaiseksi provinsiksi, niin siitähän tällöinen tietynlainen Egypti-boomi...

00:18:21 Jaakkojuhani

Egyptomania.

00:18:22 Tuomo

Egyptomania alkaa Roomassa. Että siellä sitten yhtäkkiä ihmiset rakennuttaa pyramideja itselleen ja kaiken näköistä. Että siellä edelleen se yksi pyramidihan on Roomassa sieltä Augustuksen ajalta, tämä hautamonumentti tää Cestiuksen pyramidi siellä nykyisen Piramiden metro-aseman vieressä.

00:18:37 Jaakkojuhani

Joo. Kyllä vaan, ja ne on Egyptiin liitetyt stereotypiat, että niissä on myöskin sitä positiivista, että kyllähän Roomassakin ennen Kleopatraa Egypti ilmeisesti nähtiin vanhan viisauden tyysijana. Silloin oli se maine, mistä kaikki viisaus on saanut aikansa.

00:18:54 Tuomo

Joo se oli jo antiikin roomalaisille.

00:19:02 Jaakkojuhani

Joo ja Platonille myös. Ja samaan aikaan kyllähän Roomassa ihailtiin ja tiedostettiin ne aikaisemmat imperiumit, niinkun että Egypti oli ollut suurvaalta aikaisemmin.

00:19:08 Tuomo

Joo joo, kyllä kyllä. Vaikka siihen sitten samaan aikaan liitettiin tällaisia tietyn, niin kuin itään ylipäänsä tällaisia ylellisyyden ja tietyn dekadenssin tällaisia mielikuvia.

00:19:17 Jaakkojuhani

Jep. Ja tietynlainen eksotiikan viehätysvoima myöskin. Että sitten näissä mosaiikeissa on Egypti-aiheita, että siellä on virtahepoja sun muita.

00:19:28 Tuomo

Niin, tällaisia Niili-aiheita. Hienoin Niili-mosaiikkihan on nykyisessä Palestrinassa lähellä Roomaa, se massiivinen, kannattaa käydä katsomaan joskus, jos liikutte siellä päin. Tosiaan vähän näitä aihepiirejähän mä sivusin aikaisemmin tällä kaudella, Antti Lampinen oli haastateltavana. Puhuttiin näistä etnisistä stereotyyppioista ja muista. Siellä tuli myös tällainen itämaisyyteen liitetty mielikuvat roomalaisilla esiin, jotka sitten tietyllä tavalla alettiin liittää jossain vaiheessa myös vähän niin kuin kreikkalaisiinkin. Kreikastakin tuli vähän niin kuin semmoinen uusi itä roomalaisille. Tässä on nyt vähän sivuttukin tätä, että nämä suhtautumiset voivat asioissa muuttua tietysti. Mutta millä tavalla, jos nyt vertaillaan, millä tavalla toisaalta Kleopatraa, toisaalta Aleksanteria, on hyödynnetty tai käytetty esim. taiteessa, kirjallisuudessa tai vaikkapa poliittisessa retoriikassa? Oikeastaan missä tahansa toisaalta eri aikoina ja eri paikoissa. Ja myös miten nämä toisaalta eroavat toisistaan? Tämä on tosi laaja kysymys, mutta voidaan alkaa purkaa jostain sitä, katsotaan, mihin päädytään.

00:20:39 Jaakkojuhani

Joo, siis itseäni on kiinnostanut tosi paljon, kun on Aleksanteri Suurta tutkinut ja Kleopatraakin, nimenomaan tämä, että miten historiaa tai niitä suurmiehiä ja suurnaisia, niin niihin liittyvää historiaa käytetään. Miten myöskin sitten siihen liittyy myöskin tällaista

myyttillisempää, fiktiivisempää ainesta. Oikeastaan usein sitten lopulta ei ole edes väliä, että onko se totta vai tarua se tarina, mutta pääasia kunhan se viehättää ja ennen kaikkea opettaa tai vahvistaa sitä argumenttia. Tämä niin kuin kirjallisuudessa tulee voimakkaasti. Tämä on tämmöinen historiankäytön tulokulma siihen, että jos nyt vaikka jonakin aikana Aleksanterista kerrotaan tietyllä tavalla tai joku tarina nostetaan esiin, niin usein sillä kirjoittajilla on joku syy. Hänellä on joku argumentti, jota hän ajaa tai hän rakentaa jotakin identiteettiä. Ja sitten myöskin jos ei muuta, niin se väkisinkin heijastaa se ympäristö, missä hän on siihen, miten hän sitten sitä Aleksanteria kuvailee siinä tekstissensä.

00:21:37 Tuomo

Tätä me just puhuttiin, että ristiriitaisia hahmoja niin tavallaan se on ehkä myös toisaalta ruokkinut sitä, että ihmiset on voinut tälleen aika joustavasti käyttää omiin tarkoituksiperinsä...

00:21:47 Jaakkojuhani

Kyllä, ja nämä traditiot elävät. Ja jos tekee tämmöisen karkean jaon, että on positiivinen, ylistävä Aleksanteri-Kleopatra-kuva, ja sitten on tämmöinen kriittinen, negatiivinen Aleksanteri-kuva, niin ne elävät nämä pari tuhatta vuotta, ja ne nostetaan esiin eri aikoina, eri teksteissä tietysti enemmän. Sitten jos mietitään kuvataiteita, niin siinäkin on tietyllä tavalla maalaustaiteessa ne tietyt kohtaukset Aleksanterin tai Kleopatran elämässä, jotka poimitaan ja niitä kuvataan useita kertoja. Kleopatran tapauksessa Kleopatran itsemurha on semmoinen, mikä kuvataan tosi monta kertaa, varmaan semmoinen reilu 150 kertaa, enemmänkin. Se on aina kuvattu usein aika seksuaalisoidusti, hän on puolialastomana, Kleopatra nuori nainen, ja sitten siellä on se käärme siinä kietoutuneena. Hyvin jännä erotisoiva kuvasto, jossa hän on toisaalta samaan aikaan tämmöinen Afrodite Venus, jumalatar hahmo, ja myöskin synnillinen Eeva. Sitten toisaalta toinen on, mikä on Pliniuksen mainitsema anekdootti siitä, että miten Antoniuksen kanssa hänellä oli tämmöiset pidot, joissa lyötiin veto, että voiko Kleopatra kuluttaa yhden illan aikanan semmosen valtavan määrän rahaa.

00:23:08 Tuomo

Joo, se oli ihan käsittämätön summa, nykyajan rahassa vastasi useita miljoonia.

00:23:11 Jaakkojuhani

Ja sitten hän voitti sen vedon, koska hän liuotti omat helmensä, jotka oli kallisarvoiset. Tätä ylellistä elämäntapaa kuvastavaa, huikentelevaa elämäntapaa korostava tarina esitetään maalaustaiteessa, jossa kuvataan nainen keskiössä ja on miehiä, jotka hämmästelevät ja ovat järkyttyneitä, että nyt nainen nouseekin näitä miesten odotuksia vastaan ja järjestys horjuu. Näitäkin kohtauksia voi sukupuolentutkimuksesta lähestyä ja saada kiinnostavia tutkimustuloksia. Sitten Aleksanterin liittyen on myöskin tiettyjä kohtauksia, esimerkiksi se, että miten hänen kerrotaan kohdelleen vastustajansa Darejoksen perhettä, äitiä ja vaimoa ritarillisesti, jossa hän armahtaa heidät. Tämä anekdootti on kuvattu useamman kerran. Sitten löytyy perus taistelukohtausta Issoksen taistelua, jossa Aleksanteri ratsastaa

maalauksen keskiössä. Usein ne ilmentävät tiettyjä hyveitä ja ehkä paheita myös nämä maalaukset.

00:24:28 Tuomo

Joo, mulla tuli järkeväkin kysymys, mut mun välikysymys nopeasti, niin puhuit noista helmien liuottamisesta. Miten tällöinen tapahtuu? Miten sä liuotat helmet?

00:24:37 Jaakkojuhani

Ilmeisesti jotenkin etiikkaan. Mun täytyy sanoa, että kyllä mä oon jonkun artikkelin lukenut, jossa sitä on tuotu, että miten tää on ihan mahdotonta.

00:24:46 Tuomo

Okei, et se voi olla ihan keksittyä.

00:24:48 Jaakkojuhani

Taitaa olla joku tutkija, joka sanoo, että ehkä se on ihan mahdollista. Mut täytyy sanoa, että mä en oo niinku... Helmien liuottamisen asiantuntija, että etiikkaa siinä on käytetty. Minä olen vain uskonut, ottanut sen annettuna että kyllähän Kleopatra yksissä pidoissa voi kallisarvoisen helmen liuottaa. Eihän siinä, perus juttu.

00:25:19 Tuomo

Miten muuttuuko vaikka Kleopatraan suhtautuminen kristillisellä ajalla tai keskiajalla? Onko siinä jotain muutosta vai jatkaako se tätä tiettyä roomalais tyyppistä vihamielistä suhtautumista? Koska voisi kuvitella, että kristinuskolla on taas omat tietyt... Naisiin liittyvät tietyt jutut, siellä on Eeva, joka paratiisissa ottaa tämän omena ja niin pois päin. Sitten on näitä paheita joita kuvataan naisina monesti ja kristillisessä taiteesta ja muuta.

00:25:50 Jaakkojuhani

No joo, siis kyllä Kleopatra siellä kuvataan ja ehkä se on siinä myöskin mainitsemisen arvosta, että siinä keskiajan Kleopatra-kuvassa, niin siitä ehkä putoaa kokonaan se roomalainen konteksti. Siis se, että kuitenkin kun roomalaisessa tämä Kleopatra liittyy siihen Rooman historiaan. Ja siellä tulee just se viholliskuva. Mutta sitten enemmän tällöinen universaalimpi naishahmo sitten keskiajalla. Mutta tietysti jotkut niistä, niin kuin Boccacciot ja muut, niin tietysti he myöskin pohjaavat ne lyhyet Kleopatra-elämäkertansa tähän aineistoon, klassiseen kirjallisuuteen, jonka he ovat taas tunteneet aika hyvin. Mutta siis kyllä sieltä löytyy tämä synnillinen Kleopatra, joka on vastoin niitä naiseen liitettyjä odotuksia. Sitten myöskin tällöinen traaginen rakkauden uhrikin löytyy. Vähän tällöinen, ei ehkä niin kritisoiu kuitenkaan, että löytyy jo keskiajan joistakin kirjallisuudesta. Sitten löytyy kiinnostavaa esim. de Pizan nimisen naiskirjailijan teoksessa mielestäni siitä puuttuu Kleopatra kokonaan. Eli se on ikään kuin koettu... mikä se syy sitten onkaan vaikka varmasti...

00:27:11 Tuomo

Oliko tämä se kirja missä on useita eri kuuluisia naisia kerätty?

00:27:13 Jaakkojuhani

Niin siitä teoksesta Kleopatra puuttuu kokonaan, vaikka varmasti kirjailija on tiennyt hänet.

00:27:20 Tuomo

Valinta ehkä tapahtui jotenkin siihen kontekstiin, että hän on ollut liian paheellinen tai jotain tässä mielessä. Mutta toisaalta myöhemmin, jos mennään uudelle ajelle ja siitä vielä eteenpäin, niin Kleopatrasta tulee myös osittain ihailtukkin hahmo. Useat merkittävät naiset identifioituukin Kleopatraan myöhemmin.

00:27:42 Jaakkojuhani

Joo, se on kiinnostavaa että uuden ajan alussa tulee esimerkiksi muotokuvia, joita naiset ovat teettäneet tai heistä on tehty, jossa heidät esitetään Kleopatrana. Joko heillä on sitten tällaiset isot helmikorvakorut kaulassa tai ovat juuri liuottamassa tämän helmen, esimerkiksi Kitty Fisher niminen on tuollainen kuuluisa kurtisaani, hänestä on tällainen muotokuva olemassa. Ja sitten toisaalta naiskirjailijoita löytyy, jotka on myöskin sitten teettäneet esimerkiksi tällaisen muotokuvan. Ja nimenomaan ehkä sitten halunneet samaistua enemmän tähän sivistyneeseen, oppineeseen naiseen. Sieltä taas se pomppaa. Antiikin puoleltahan meillä ei ole sitä lähdeaineistoa olemassa, että miten vaikka antiikin ajan yläluokkaiset naiset, miten he näkivät Kleopatran, niin tätä ei ole vaan olemassa. Tosin me voidaan olettaa, että heidän näkemyksensä Kleopatrasta oli todennäköisesti aika kriittinen, koska heillekin Kleopatra edustaa vierasmaalaista naista, uhkaa. Hän ei kuulu meihin, vaan hän on toiseutta.

00:28:52 Tuomo

Joo ja niissä roomalaisissa lähteissä on monesti Kleopatra nimenomaan asetetaan vastakkain ikään kuin vaikkapa just tämän Augustuksen siskon Octavian kanssa, joka oli Marcus Antonioksen kanssa naimisissa, ja hän on sitten taas tällainen hyvällisen roomalaisen matronan arkkityyppi kun taas Kleopatra edustaa sitä kaikkea muuta sitten.

00:29:06 Jaakkojuhani

Joo ja tämä on tosi kiinnostavaa kun tätä Kleopatra reseptiä ja jälkimyyttiä ja niitä tulkintoja tarkastelee. On myöskin kiinnostavaa että miten nämä muut hahmot siinä ympärillä kuvataan, nimenomaan Octavia. Shakespearelläkin myös tämä Octavia-hahmo saa aika paljonkin huomiota vastakkaisena hahmona.

00:29:24 Tuomo

Shakespearehän on tietysti myös yksi merkittävä tekijä varmaan, että Marcus Antoniuksen ja Kleopatran rakkaustarina on niin tunnettu.

00:29:31 Jaakkojuhani

Se on aika mestarillisesti jollain tavoin rakennettu, mutta hänhänkin on tietysti käyttänyt

lähteenä aika pitkälti Plutarkhosta, mutta sitten lisää enemmän Kleopatraa siihen verrattuna tähän Plutarkoksen Antoniuksen elämän kertaan vielä. Kleopatra saa siinä enemmän Shakespearella parrasvaloja.

00:29:48 Tuomo

Kleopatra muistaakseni on siinä aika mustasukkainenkin hahmo. Todellakin tällainen rakkauden sokaisema melkein pä.

00:29:57 Jaakkojuhani

Joo ja tunnustetaan, että Octavia on hyveellisen naisen perikuva, mutta kuitenkin se ristiriita tuodaan, että miehet kuitenkin valitsevat mieluummin Kleopatran, joka on vähän kuitenkin paheellinen ja vähän ehkä itsekäs ja semmoinen hahmo. Kuitenkin miehet ovat hullaantuneita enemmän Kleopatrasta.

00:30:17 Tuomo

Joo, ja jos mennään vielä vähän nykyisempiin aikoihin, jos mietitään, siis Kleopatrakin on tällainen hahmo, ja myös Aleksanteri, mutta siis Kleopatra etenkin musta tuntuu niin kuin populaarikulttuurissa on hirveän vahvasti esillä, että Kleopatrasta on elokuvia, se esiintyy TV-sarjoissa ja sitten viimeisimpänä on nyt tämä Netflixin dokudraama. Ja monissahan näissä perinteisesti Kleopatra on esitetty aika tällaisena, no just tällaisena viettelijätär kuningattarena. Ei välttämättä niinkään, siinä ei ehkä niinkään tuotu esille, että sivistynyt hallitsija, joka puhuu lukuisia kieliä ja on jotenkin tällainen poliittisesti järkevä ihminen, mutta mitä sä olet tästä mieltä?

00:31:03 Jaakkojuhani

Tässä ihan modernissa Kleopatra-kuvassa, niin se on ehkä semmoinen just, että ehkä just naiset ovat nähneet Kleopatrassa semmoisen tietynlaisen voimaantumisen... voi voimaantua sillä, ja sitten ikään kuin se, että viettelee ja hurmaa jotain, niin se on positiivinen juttu. Että niin voi tehdä jos haluaa, mutta siitä puuttuu tietynlainen stigma, mikä siinä on ollut kuitenkin varhaisempina vuosisatoina. Yläluokkaiset naisetkin ovat voineet nähdä Kleopatran naishahmon sellaisella, että he eivät ole itse halunneet nähdä itseänsä. Tähän Kleopatran nykyajan käyttöön liittyy pukeutuminen, Kleopatran meikit, halloween-hahmonakin yksi tapa on valita pukeutua Kleopatraksi. Ja sitä kautta sitten on tällainen valtiatarkuvasto, mihin voi liittää itseänsä.

00:31:58 Tuomo

Niin ja ehkä vähän semmoinen eksotisoiva tai jotain samalla. Mä nyt siteraan sun kirjaa siis, sulla on tässä tällainen pätkä, koska tässä on myös olemassa tietty kulttuuridebaatti, joka liittyy Kleopatran ihonväriin. Jos mietitään, että suurin osa näyttelijöistä, jotka ovat esimerkiksi Kleopatran näyttelijöitä, ovat olleet pohjoiseurooppalaisen näköisiä valkoisia naisia. Siitä on tullut tiettyä vastareaktiota. Tässä sun kirjassa olet kirjoittanut, että "vaikka ihonväristä puhuminen on ongelmallista, ja vain pieni yksityiskohta Kleopatran myytissä, siitä käyty keskustelu paljastaa, miten tulenarka ja merkityksellinen aspekti se on

nykymaailmassa. Debatti Kleopatran etnisestä taustasta herättää kysymyksen siitä, kenen "omaisuutta" Kleopatra on." Niin haluatko avata tätä debattia nopeasti? Koska niinkuin sanottu, tutkimuksellisesta näkökulmasta tämä on aika triviali juttu, mutta tämä on se aihe, joka herättää kuitenkin suuria tunteita ihmisissä, ihmisillä on vahvoja mielipiteitä asiasta, joillekin tämä on hyvin tärkeä kysymys. Avaa vähän, mikä tässä on taustalla?

00:32:57 Jaakkojuhani

Varmaan siellä on myöskin taustalla, että eurosenttrinen Kleopatra, että sehän on totta, että Kleopatra on esitetty eurooppalaisten... Tietysti kun eurooppalaiset on nähneet itsensä uusina kreikkalaisena ja roomalaisena niin myös Kleopatra on esitetty erittäin vaaleaihoisena. Esim. näissä uuden ajan alun maalauksissa on ollut silmiinpistävää. Hovin jäsenet saattaa olla pienikasvuisia, tummaihoisia ja kuningatar itse on hyvin valkoiseksi meikattu. Hollywoodin elokuvissakin aika silmiinpistävän vaaleaihoinen. Ja sitten tämän ikään kuin vastareaktionä Yhdysvalloissa on ollut kuitenkin tämä tämmöinen afrosentristinen ajattelu ja ideologia, joka korostaa tätä afrikkalaisuutta nimenomaan myönteisenä piirteenä. Sellaisena ikään kuin voiko sitä kutsua salaliitoksi, on tämä afrosenttrinen ajatus siitä, että enemmän tai vähemmän, Tietysti onko se myöskin tottakin, mutta eurooppalaiset ovat halunneet minimoida Afrikan kulttuurin merkityksen. Kaikki ne esimerkiksi kreikkalaiset ja roomalaiset on haluttu nähdä vain eurooppalaisina. Tässä afrosenttrinen ajatushan on se, että todellisuudessa muinainen Egypti oli täynnä ja he olivat tummaihoisia, eivätkä vaaleaihoisia. Myös afrosenttrinen näkemys Kleopatrasta on, että Kleopatrakin oli tummaihoinen, Afrikan kuningatar, eikä niinkään makedonialainen kreikkalainen etniseltä taustaltansa. Nyt sitten tullaan tähän, että tämä vasta väite, että minkä ihmeen takia sitten on historiantkirjoittajat ja elokuvantekijät jatkuvasti valinneet näyttelijän, tällaisen vaaleaihoisen naisen, Hollywood-tähden, sen sijaan, että valittaisiin Kleopatran näyttelijäksi tummempi ihoinen.

00:34:47 Tuomo

Tulee mieleen juuri tässä tuoreessa Netflixin doku-draamassahan tämä on siis tummaihoinen näyttelijä. Siinä muistaakseni jopa vielä esitetään faktana siinä alussa, että Kleopatra oli musta tai jotain tällaista. Ja okei, no mihin tämä näkemys perustuu? Koska eihän meillä lähteissä puhuta Kleopatrasta.

00:35:07 Jaakkojuhani

Joo, ei kiinnitetä ihon väriin ollenkaan huomiota.

00:35:09 Tuomo

Anttikin ihmiset muutenkin kiinnittivät siihen eri tavalla huomiota. Tai siis siihen ei liitetty samanlaista painoarvoa kuin nykypäivänä.

00:35:17 Jaakkojuhani

Joo, että sitten taas niin kuin ehkä se, mikä siinä Netflix-dokumentissa sitten on aiheuttanut jonkin verran närää on se, että kun se on dokumentti eikä myöskään niin kuin semmoinen

elokuva-elokuva, niin sitten taas tämä herätti tämän ajatuksen, että kuinka voidaan esittää täysin afrikkalaisena, kun ei tiedetä. Tässä tullaan tutkijan positioon, että mene sanoo, että asiahan oli näin ja näin. Mutta tota... Niin, mikä sun kysymys oli?

00:35:42 Tuomo

Mutta siis joo, lähteet edellähän tutkija menee. Me voidaan sanoa se, mitä lähteissä sanotaan, muu on ikään kuin spekulatiota.

00:35:52 Jaakkojuhani

Joo, kyllä se näin on. Niin kuin sanottua, niin Kleopatran ihonväristä ei antiikin lähteet mainitse mitään.

00:35:59 Tuomo

Mä en itse koe, että esimerkiksi tutkijana tää olisi mitenkään hirveän kiinnostava kysymys, koska se ei tavallaan, siitä ei nyt hirveästi voi sanoa yhtään mitään. Mutta sitten mä ymmärrän tavallaan, että ihmiset, jotka tulee erilaisista... Tässäkin kaksi pohjois-eurooppalaista valkoista miestä puhuu täällä asiasta, niin meillä on tietysti ihan eri näkemys, kun sitten taas, jos puhutaan vaikka Yhdysvaltojen mustasta väestöstä ja muusta, niin totta kai siellä ihan eri positiosta tulee ja siinä aihe varmasti herättää eri tavalla sitten tunteita.

00:36:24 Jaakkojuhani

Kyllä. Tässäkin taas tuo tosi jännän twistin se, että Egyptissä ei tykätä siitä, että taas afrosentrinen Kleopatra. Taas heidän mielestään Kleopatra näytti nykyään egyptiläiseltä. Niin, että he taas pitävät tätä törkeänä.

00:36:41 Tuomo

Niim eikös siitä ole joku oikeusjuttukin siellä.

00:36:43 Jaakkojuhani

Kyllä vaan. Tässä tullaan tähän Aleksanteriinkin... taas Aleksanterinkin tämä etinen tausta sekin on liittynyt näihin. Kreikkalainen Aleksanteri vai albaanialainen Aleksanteri,

00:36:57 Tuomo

vai pohjois-makedonialainen Aleksanteri. Joo totta, tähän liittyy vahvoja nationalistisia juttuja. Nimenomaan Aleksanteri Suuri on aika tällainen.

00:37:04 Jaakkojuhani

Että se on hyvin lähellä tässä keskustelua.

00:37:06 Tuomo

Skopjassa ollaan sitä mieltä, että Aleksanteri oli ikään kuin...

00:37:10 Jaakkojuhani

Koska identiteetin rakentamisesta tässä on molemmissa kysymys. Kenen Aleksanteri, kenen Kleopatra? Kuka saa identifioida itseensä Aleksanteriksi tai Kleopatraksi?

00:37:19 Tuomo

Niin ja se taas osoittaa taas kerran näiden hahmojen tietyn kiehtovuuden ja merkittävyyden. Jotenkin ne halutaan omia.

00:37:26 Jaakkojuhani

Ei se ole sellainen asia, että ihan sama, kaikki voi olla Aleksantereita tai Kleopatroja vapaasti, vaan siinä on tietyt reunaehdot.

00:37:39 Tuomo

Osaatko sanoa, tuli mieleen ihan puskista, että kun olemme myös miettineet, miten vaikka Kleopatra on kuvattu taiteessa ja kirjallisuudessa ja muussa, mutta olemme lähteneet myös tästä aika euro-näkökulmasta. Miten esimerkiksi vaikka, jos mietitään myöhemmin siis arabilähteitä, puhutaanko siellä Kleopatrasta mitään? Arabialaistuneessa Egyptissä esimerkiksi?

00:38:03 Jaakkojuhani

Muutamia kronikoita on, joissa tulee Kleopatra viisaana hallitsijana, tämmöisenä vähän myyttisenä, mystisenä.

00:38:14 Tuomo

Joo. Me ollaan puhuttu tästä reseptiosta eli jälkivaikutuksesta ja siitä, miten näitä on myöhemmin aikoina omaksuttu ja hyödynnetty ja käytetty ja esitetty, jota sä oot paljon tutkinut. Mutta sä oot tässä kirjassa, ja sulla on myös tämmönen tuore artikkeli, joka käsittelee myös tämmöisiä klassisia viitteitä rap-musiikissa. Se ei ole ehkä se ensimmäinen paikka, josta ihmiset lähtisivät tällaista hakemaan. Esimerkiksi Kleopatrakin esiintyy aika paljon, vaikka eri rap-biisien sanoituksissa. Kiinnostavaa kyllä. Haluaisitko tästä kertoa vähän, että millä tavalla se siellä figuroi? Ylipäänsä ehkä klassinen tai antiikin traditio tämmöisissä rappi lyriikoissa.

00:38:49 Jaakkojuhani

Joo kun Aleksanteri-kirjaa tein, niin törmäsin Nas:in yhteen biisiin, jossa tuli tämä ajatus, siis Nas kertoo siinä on vaan tämmöinen anekdootti, että Aleksanterikin meni Egyptiin, niin hän oli hyvin shokissa siitä, kun hän tajusti, että ne onkin tummaihoisia nämä egyptiläiset. Ja ei perustu varsinaisesti mihinkään antiikin lähteeseen. Ja sitten tässä Kleopatra-kirjassa kanssa, kun sitten kävin läpi näitä laulusanoja ja lyriikoita, niin myöskin rappilyriikat tuli siellä vastaan. Tämä Black Cleopatra-tyyppinen kuvasto, hyvässä ja pahassa tosin, johon rapparit viittaa. Sitten tuo itse artikkeli, minulle tuli siinä teini-ikäisenä, kun kuuntelin rappiä silloin 90-luvun loppuvuoden, niin jännä, ja vaikkei englantia kauhean hyvin taivu, niin ihan varhaisemmasta päästä, mistä sai hyvin selvää, oli Ceres Vannin yksi semmoinen

French Connection-biisi, jossa käydään läpi tätä historiaa ja nimenomaan tätä orjuutta ja muuta. Tässä on sitten osio, jossa otetaan tämä afrosentrinen tulokulma tähän antiikin historiaan, jossa Ceres Vann mainitsee, että kuinka kaikki nämä kreikkalaiset filosofit olivat varkaita, jotka ottivat meiltä tämän sivistyksen ja muuta, niin se jäi silloin pikkukaverina mieleen oikeasti se, mitä se tarkoitti. Hyvä biisi ja ei siinä mitään. Monia vuosia myöhemmin tuli mieleen, että sekin biisi. Sitten jotenkin tuli se, että kun tehtiin Faravid-teemanumero, jossa oli Antikin reseptio, niin jotenkin tuli se, että nyt kaivetaan vielä Ceres Vannin tekstit esiin ja sen ympärille tehdään vielä tästä, katsotaan vähän muunkin 90-luvun lopun ja 2000-luvun alun yrikoita, ja tehdään artikkeli. Se oli jotenkin hieno osoitus siitä. Tietysti siinä on oma pointtinsa, koska kyllähän antiikin tutkijat ovat tässä nyt viime vuosikymmenen ja vuosisatojakin hyvin valkaisseet tämän antiikin ja halunneet nähdä sen... Ja edelleenkin tämä on tämmöinen... Tietyllä tavalla se, että...

00:41:02 Tuomo

Se on sitten toinen ääripäinen ongelma. Tällainen valkoisen ylivallan antiikkikuvasto, jota pyritään hyödyntämään. Se on tosi ongelmallista tietysti. Jostain syystä siellä on omaksuttu tämmöinen käsitys valkoisesta antiikista.

00:41:14 Jaakkojuhani

Kyllä vaan. Pointtihan on siinä tietysti se, että tämä antiikkikin on tässä todellisuudessa, jota kuvataan näissä rappilyrikoissa, niin se on osa tätä valkoisen miehen tapaa hallita. Käyttää menneisyyttä ja menneisyyskuvaa siinä.

00:41:29 Tuomo

Kyllä, kyllä.

00:41:30 Jaakkojuhani

Mutta se on sinänsä just tutkimuksen teon, jos tutkii tätä antiikinreseptiota ja jälkivaikutusta, niin se on hienoa se, että sitä lähdeaineistoa voi löytyä yllättävistä paikoista. Että jos vaikka jotain musagenrejä tykkää kuunnella, niin voi huomatakin, että tässä on vielä tämmöistä vähän tutkimuksenkin tynkää.

00:41:52 Tuomo

Ja toi osoittaa hyvin sen, että miten tavallaan tietyt historialliset teemat ja historia ylipäänsä, miten merkittävä tämmöinen identiteetin rakennuspalikka se on, että sillä luodaan identiteettejä.

00:42:05 Jaakkojuhani

Antiikin historia ja kulttuuri on kuitenkin ollut niin iso juttu tässä koko ajan. Ainakin Euroopassa voidaan sanoa, että se 2000-luvun. Aina nostetaan ne tietyt tarinat, ne tietyt sankarit ja konnat.

00:42:19 Tuomo

Lähdetään aina siitä, että se on ikään kuin meidän kulttuurimme kehto.

00:42:22 Jaakkojuhani

Jokaisen täytyy tietää ne tarinat. Tässä on vasta ehkä muutamia vuosikymmeniä ollut että ei ole niin paljon ollut, esimerkiksi Suomessakin Sanomalehdissä, niin siellä on aika paljon viitteitä nykyisyyden Efiälteen.

00:42:38 Tuomo

Niin jos joku kuulija ei tiedä, Efiältes oli kavaltaja, joka Thermopylaissa kavalsi spartalaiset. Joo.

00:42:44 Jaakkojuhani

Ei oo pitkäaika kun mä luin Ikaalliset-lehteä vuodelta 1919. Siinä vedottiin siihen, että kaikki Suomen armeijan bolshevikkien hahmot on niinku Efiältes. Löytyy armeijasta Efiältes?

00:42:58 Tuomo

Niin, nykyään ei voi enää tiputtaa Efiältes-viittauksia yhtä kasuaalisti.

00:43:02 Jaakkojuhani

Ja se oli pääymmärrys.

00:43:05 Tuomo

Joo. No niin, hei, kiitos Jaakkojuhani Ehkä tässä vaiheessa laitetaan keskustelu pakettiin. Kiitän sinua tosi paljon, oli mielenkiintoista tiukkaa tavaraa erittäin paljon. Käykää kaikki lukemassa Jaakkojuhanin Kleopatra -viimeisen Faraon myytti, ja sitten myös tämä Aleksanteri Suuri -kirjan...

00:43:22 Jaakkojuhani

Aleksanteri Suuri - Sankari ja myytti olisiko se ollut?

00:43:24 Tuomo

Sankari ja myytti taisi olla itse asiassa, kyllä. Laitakaa tosiaan myös Parlatorio seurantaan Spotifyssa tai YouTubeissa tai missä ikinä meitä kuunteletkaan. Moi moi.